

IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 23.5.2018
COM(2018) 407 final

Rakkomandazzjoni għal

RAKKOMANDAZZJONI TAL-KUNSILL

dwar il-Programm Nazzjonali ta' Riforma tal-2018 tal-Irlanda

u li taghti opinjoni tal-Kunsill dwar il-Programm ta' Stabbiltà tal-Irlanda tal-2018

Rakkomandazzjoni għal

RAKKOMANDAZZJONI TAL-KUNSILL

dwar il-Programm Nazzjonali ta' Riforma tal-2018 tal-Irlanda

u li tagħti opinjoni tal-Kunsill dwar il-Programm ta' Stabbiltà tal-Irlanda tal-2018

IL-KUNSILL TAL-UNJONI EWROPEA,

Wara li kkunsidra t-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, u b'mod partikolari l-Artikoli 121(2) u 148(4) tiegħu,

Wara li kkunsidra r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1466/97 tas-7 ta' Lulju 1997 dwar it-tishih tas-sorveljanza ta' pożizzjonijiet ta' baġit u s-sorveljanza u l-koordinazzjoni ta' politika ekonomika¹, u b'mod partikolari l-Artikolu 5(2) tiegħu,

Wara li kkunsidra r-Regolament (UE) Nru 1176/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Novembru 2011 dwar il-prevenzjoni u l-korrezzjoni tal-iżbilanċi makroekonomiċi², u b'mod partikolari l-Artikolu 6(1) tiegħu,

Wara li kkunsidra r-rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea³,

Wara li kkunsidra r-risoluzzjonijiet tal-Parlament Ewropew⁴,

Wara li kkunsidra l-konkluzjonijiet tal-Kunsill Ewropew,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat tal-Impjiegi,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Finanzjarju,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat tal-Protezzjoni Soċjali,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat tal-Politika Ekonomika,

Billi:

- (1) Fit-22 ta' Novembru 2017, il-Kummissjoni adottat l-Istħarriġ Annwali dwar it-Tkabir, li ta bidu għas-Semestru Ewropew għall-koordinazzjoni tal-politika ekonomika tal-2018. Hija hadet debitament inkunsiderazzjoni l-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, ipproklammat mill-Parlament Ewropew, il-Kunsill u l-Kummissjoni fis-17 ta' Novembru 2017. Il-prijoritajiet tal-Istħarriġ Annwali dwar it-Tkabir ġew approvati mill-Kunsill Ewropew fit-22 ta' Marzu 2018. Fit-22 ta' Novembru 2017, abbażi tar-Regolament (UE) Nru 1176/2011, il-Kummissjoni adottat ukoll ir-Rapport dwar il-Mekkanizmu ta' Twissija, li fih hija identifika lill-Irlanda bħala wiehed mill-Istati Membri li dwaru kellha titwettaq analizi fil-fond. Fl-istess jum, il-Kummissjoni

¹ ĠU L 209, 2.8.1997, p. 1.

² ĠU L 306, 23.11.2011, p. 25.

³ COM(2018) 407 final.

⁴ P8_TA(2018)0077 u P8_TA(2018)0078.

adottat ukoll rakkomandazzjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-politika ekonomika taż-Żona tal-Euro, li giet approvata mill-Kunsill Ewropew fit-22 ta' Marzu 2018. Fl-14 ta' Marzu 2018, il-Kunsill adotta r-Rakkomandazzjoni dwar il-politika ekonomika taż-Żona tal-Euro ("rakkomandazzjoni għaž-Żona tal-Wuro").

- (2) Bħala Stat Membru li l-munita tiegħu hija l-euro, u fid-dawl tal-interkonnessjonijiet mill-qrib bejn l-ekonomiji fl-Unjoni Ekonomika u Monetarja, jenhtieg li l-Irlanda tiżgura l-implimentazzjoni shiha u f'waqtha ta' din ir-rakkomandazzjoni dwar il-politika ekonomika għaž-Żona tal-Euro, kif riflessa fir-rakkomandazzjonijiet minn (1) sa (2) hawn isfel b'mod partikolari.
- (3) Ir-rapport speċifiku għall-pajjiż tal-2018 għall-Irlanda⁵ gie ppubblikat fis-7 ta' Marzu 2018. Dan ir-rapport jivvaluta l-progress tal-Irlanda biex tindirizza r-rakkomandazzjonijiet speċifiċi għall-pajjiż adottati mill-Kunsill fit-11 ta' Lulju 2017, is-segwitu mogħti għar-rakkomandazzjonijiet adottati fis-snin preċedenti u l-progress tal-Irlanda lejn il-miri nazzjonali tagħha tal-Ewropa 2020. Ir-rapport inkluda wkoll analiżi fil-fond skont l-Artikolu 5 tar-Regolament (UE) Nru 1176/2011, li r-riżultati tagħha gew ippubblikati wkoll fis-7 ta' Marzu 2018⁶. L-analiżi tal-Kummissjoni twassalha biex tikkonkludi li l-Irlanda għaddejja minn żbilanċi makroekonomiċi. B'mod partikolari, stokkijiet kbar ta' dejn privat u pubbliku u ta' obligazzjonijiet esterni netti jikkostitwixxu vulnerabbiltajiet. Madankollu, it-titjib kien sostanzjali. Tkabbir qawwi fil-produttività f'dawn l-aħħar snin wassal għal titjib fil-kompetittività u bilanċ pożittiv tal-kont kurrenti li jinvolvi tnaqqis mgħaġġel fl-istokk għoli ta' obbligi barranin netti. Tkabbir ekonomiku b'saħħtu jkompli jappoġġa t-tnaqqis fl-ingranagġ privat. Madankollu, l-istokk ta' dejn privat jibqa' għoli, għalkemm l-influenza qawwija tal-attivitajiet tal-kumpaniji multinazzjonali għandu jigi kkunsidrat fl-evalwazzjoni tad-dejn korporattiv, filwaqt li d-dejn tal-unitajiet domestiċi jidher ġeneralment konformi mal-prinċipji fundamentali. Id-dejn tal-gvern huwa previst li jibqa' fuq perkors ta' tnaqqis, u d-defiċit qed jersaq aktar qrib lejn bilanċ. Il-prezzijiet tal-akkomodazzjoni qed jikbru b'pass mgħaġġel, għalkemm minn livelli x'aktarx sottovalutati, li żżid ukoll il-karti tal-bilanċ tal-familji. Il-banek huma rikapitalizzati sew u l-profitabbiltà tagħhom qed titjeb gradwalment. L-istokk ta' self improduttiv, għalkemm għadu għoli, kompla jonqos. Ittiehdet azzjoni ta' politika biex jiġu indirizzati dawn il-vulnerabbiltajiet, izda xi mizuri se jiehdu ż-żmien biex jiġġeneraw l-effetti mistennija.
- (4) Fit-18 ta' April 2018, l-Irlanda pprezentat il-Programm Nazzjonali ta' Riforma tal-2018 tagħha u fit-30 ta' April il-Programm ta' Stabbiltà tal-2018 tagħha. Biex jitqiesu l-konnessjonijiet ta' bejniethom, iż-żewġ programmi gew ivvalutati fl-istess ħin.
- (5) Rakkomandazzjonijiet speċifiċi rilevanti għall-pajjiż gew indirizzati fl-ipprogrammar tal-Fondi Strutturali u ta' Investiment Ewropej għall-perjodu 2014-2020. Kif kien previst fl-Artikolu 23 tar-Regolament (UE) Nru 1303/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill⁷, fejn ikun neċessarju li jingħata sostenn lill-implimentazzjoni tar-

⁵ SWD(2018) 206 final.

⁶ COM(2018) 120 final.

⁷ Ir-Regolament (UE) Nru 1303/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-17 ta' Diċembru 2013 li jistabbilixxi dispożizzjonijiet komuni dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond Soċjali Ewropew, il-Fond ta' Koeżjoni, il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali u l-Fond Marittimu u tas-Sajd Ewropew u li jistabbilixxi d-dispożizzjonijiet ġenerali dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond Soċjali Ewropew, il-Fond ta' Koeżjoni u l-Fond Ewropew għall-Affarijiet Marittimi u s-Sajd u li jħassar ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1083/2006 (ĠU L 347, 20.12.2013, p. 320).

rakkomandazzjonijiet rilevanti tal-Kunsill, il-Kummissjoni tista' titlob lil Stat Membru li jirrieżamina u jipproponi emendi għall-Ftehim ta' Shubija u għall-programmi rilevanti tiegħu. Il-Kummissjoni pprovdiet dettalji ulterjuri dwar kif tista' tagħmel użu minn din id-dispożizzjoni f'linji gwida dwar l-applikazzjoni tal-miżuri li jorbtu l-effettività tal-Fondi Strutturali u ta' Investiment Ewropew ma' governanza ekonomika tajba⁸.

- (6) Bhalissa l-Irlanda qiegħda fil-parti preventiva tal-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir u soġġetta għar-regola tranzitorja tad-dejn. Fil-Programm ta' Stabbiltà tiegħu tal-2018, il-Gvern qed jistenna li d-defiċit nominali se jonqos kemxejn għal 0,2 % tal-PDG fl-2018 u li minn hemm 'il quddiem se jibqa' jitjieb gradwalment u jinbidel f'żieda ta' 0,4 % ta' PDG fl-2021. L-oġettiv baġitarju fuq terminu medju — defiċit strutturali ta' 0,5 % tal-PDG — huwa mistenni li jintlaħaq mill-2019 lil hemm. Skont il-Programm ta' Stabbiltà, il-proporzjon ta' dejn tal-gvern mal-PDG huwa mistenni li jaqa' għal 66 % fl-2018 u li jibqa' jinżel għal 58,7 % fl-2021. Ix-xenarju makroekonomiku li jirfed dawn il-proġettazzjonijiet baġitarji huwa plawżibbli. Fl-istess ħin, il-miżuri mehtieġa biex jiġu appoġġati l-miri ppjanati tad-defiċit mill-2019 lil hemm ma ġewx speċifikati biżżejjed.
- (7) Fil-11 ta' Lulju 2017, il-Kunsill irrakkomanda lill-Irlanda biex tiżgura li r-rata ta' tkabbir nominali tal-infiq pubbliku primarju nett ma teċċedix 2,4 % fl-2018, li tikkorrispondi għal aġġustament strutturali annwali ta' 0,6 % tal-PDG. Fl-istess ħin il-Kunsill iddikjara li jenhtieg li tinghata konsiderazzjoni lill-kisba ta' pożizzjoni fiskali li tikkontribwixxi kemm għat-tishih tal-irkupru attwali, kif ukoll għall-iżgurar tas-sostenibbiltà fil-finanzi pubbliċi tal-Irlanda. Fuq il-bażi tat-tbassir tar-rebbiegħa tal-Kummissjoni tal-2018, hemm riskju ta' xi devjazzjoni mill-aġġustament fiskali rrakkomandat fl-2018 u matul l-2017 u l-2018 meta dawn jitqiesu flimkien.
- (8) Fl-2019, jenhtieg li l-Irlanda tilhaq l-oġettiv baġitarju ta' terminu medju tagħha. Dan huwa konsistenti mar-rata ta' tkabbir nominali tal-infiq pubbliku primarju nett⁹ li ma teċċedix 5,3 %¹⁰, li tikkorrispondi għal aġġustament strutturali annwali ta' 0,1 % tal-PDG. Fuq il-bażi tat-tbassir tar-rebbiegħa tal-2018 tal-Kummissjoni, il-bilanċ strutturali huwa mbassar li se jilhaq defiċit ta' 0,4 % tal-PDG fl-2019, 'il fuq mill-oġettiv baġitarju fuq terminu medju. L-Irlanda hija mistennija tikkonforma mar-regola tranzitorja tad-dejn fl-2018 u r-regola tad-dejn fl-2019. B'mod ġenerali, il-Kunsill huwa tal-opinjoni li l-Irlanda għandha tkun lesta biex tieħu iktar miżuri biex tiżgura l-konformità, fl-2018 u li hi proġettata li tkun konformi mad-dispożizzjonijiet tal-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir. Fid-dawl tad-differenza bejn il-kejl tal-PDG u l-produzzjoni domestika fl-Irlanda u l-impatt assoċjat fuq il-proporzjon tad-dejn mal-PDG, il-

⁸ COM (2014) 494 final.

⁹ L-infiq nett primarju tal-gvern huwa magħmul mill-infiq totali tal-gvern, imma jeskludi l-infiq fuq l-interessi, infiq fuq programmi tal-Unjoni korrisposti bis-shih mid-dhul tal-fondi tal-Unjoni u mill-bidliet mhux diskrezzjonali fl-infiq għall-benefiċċji tal-qgħad. Il-formazzjoni grossa tal-kapital fiss iffinanzjata nazzjonalment hija mifruxa fuq perjodu ta' erba' (4) snin. Huma kkunsidrati miżuri tad-dhul diskrezzjonali jew židiet fid-dhul mitluba bil-liġi. Miżuri ta' darba fuq in-naħa tad-dhul kif ukoll fuq in-naħa tan-nefqa huma nnettjati. Il-livell referenzjarju tal-infiq għall-Irlanda jirrifletti aġġustament biex jikkoreġi distorsjoni fir-rata ta' referenza ta' 10 snin ta' tkabbir potenzjali kkawżat minn żieda eċċezzjonalment għolja fit-tkabbir reali tal-PDG fl-2015. Skont l-approċċ mehud mill-awtoritajiet Irlandiżi fil-kalkoli tal-Baġit tagħhom fl-2017, il-Kummissjoni hadet il-medja tar-rati ta' tkabbir potenzjali fl-2014 u fl-2016.

¹⁰ Bhal fl-2018, il-livell referenzjarju tal-infiq jirrifletti aġġustament biex jikkoreġi distorsjoni fir-rata ta' referenza ta' 10 snin ta' tkabbir potenzjali kkawżat minn żieda eċċezzjonalment għolja fit-tkabbir reali tal-PDG fl-2015.

kundizzjonijiet ċikliċi attwali tal-Irlanda u r-riskji esterni iktar akuti, l-użu ta' xi gwadann mhux previst biex jitnaqqas iktar il-proporzjon ta' dejn tal-gvern ġenerali jkun rispons prudenti.

- (9) Il-finanzi pubbliċi komplew jitjiebu minhabba tkabbir robust tal-output, iżda li jgħib miegħu riskji ta' volatilità tad-dhul, u għad hemm ambitu biex isir dhul iktar reżiljenti għaċ-ċaqliq ekonomiku u x-xokkijiet avversi. Il-limitazzjoni tal-kamp ta' applikazzjoni u n-numru ta' spejjeż tat-taxxa u t-twessigh tal-bażi tat-taxxa se jtejbju l-istabbiltà tad-dhul f'każ ta' instabbiltà ekonomika. Madankollu, xi miżuri tat-taxxi riċenti ffokaw fuq tnaqqis u għajnuniet, u jidhru li ziedu aktar id-dipendenza fuq sorsi ta' dhul proċikliċi. Barra minn hekk, l-Irlanda għandha iktar potenzjal li ttejjeb il-mod kif is-sistema tat-taxxa tagħha jistgħu jappoġġaw l-oġettivi ambjentali.
- (10) Kif indikat fir-rakkomandazzjoni għaž-Żona tal-Euro tal-2018, il-ġlieda kontra strateġiji ta' ppjanar aggressiv tal-persuna taxxabbli hija essenzjali biex timpedixxi d-distorsjonijiet fil-kompetizzjoni bejn id-ditti, tipprovdu trattament ġust ta' min iħallas it-taxxa u tissalvagwardja l-finanzi pubbliċi. Effetti konsegwenzjali ta' strateġiji ta' ppjanar aggressiv tat-taxxa bejn l-Istati Membri jirrikjedu azzjoni koordinata ta' politiki nazzjonali biex jikkomplementaw il-leġizlazzjoni tal-UE. Il-livell għoli ta' royalties u hlasijiet ta' dividendi, bħala perċentwali tal-PDG, jissuġġerixxi li r-regoli fiskali tal-Irlanda huma użati minn kumpaniji li jinvolvu ruħhom f'ippjanar aggressiv tat-taxxa. Applikazzjoni limitata ta' taxxi minn ras il-għajn fuq royalties u hlasijiet ta' dividendi li jhallu l-pajjiż (jiġifieri minn residenti tal-UE lil residenti ta' pajjiżi terzi) minn kumpaniji bbażati fl-Irlanda jistgħu jwasslu biex daww il-pagamenti jevadu t-taxxa kompletament, jekk huma wkoll mhux soġġetti għat-taxxa fil-ġurisdizzjoni riċeventi. Barra minn hekk, il-kumpaniji jistgħu jużaw ċerti dispożizzjonijiet fi trattati bilaterali dwar it-taxxa bejn l-Irlanda u xi pajjiżi oħra li jannullaw ir-regola dwar it-taxxa fuq ir-residenza l-ġdida stabbilita fl-Irlanda fl-2015. Ir-riżultati tal-konsultazzjoni meħuda mill-Irlanda wara r-Rieżami Indipendenti tal-Kodiċi tat-Taxxa Korporattiva se jkun rilevanti għat-tfassil ta' riformi fit-taxxa mħabbra. Il-Kummissjoni tinnota l-passi pożittivi reċenti mħabbra jew adottati (jiġifieri l-passi meħuda biex tiġi indirizzata l-pjanifikazzjoni fiskali aggressiva fil-livell domestiku; miżuri difensivi possibbli kontra ġurisdizzjonijiet elenkati li ma jikkoooperawx). Fuq il-bażi ta' skambji riċenti, il-Kummissjoni se tkompli bid-djalogu kostruttiv tagħha biex tiġġieled kontra strateġiji ta' ppjanar aggressiv tat-taxxa.
- (11) Ir-riskji ta' sostenibbiltà fiskali fit-tul relatati man-nefqa tat-tixjiħ tal-popolazzjoni għadhom hemm. L-Irlanda introduċiet xi miżuri ta' effiċjenza sinifikanti, bħall-ftehim għall-iffrankar tal-ispejjeż mal-industrija farmaċewtika, sistema ta' ġestjoni finanzjarja, u finanzjament ibbażat fuq l-attività. Xi miżuri ttieħdu wkoll sabiex tizdied id-disponibbiltà tal-kura tas-saħħa primarja. Madankollu, is-sistema tal-kura tas-saħħa Irlandiża hija għalja u tqed tħabbat wiċċha ma' bosta sfidi, li huma aggravati minn popolazzjoni li qed tixjieħ malajr. Barra minn hekk, is-servizzi tal-kura primarja u fil-komunità għadhom mhumieħ kapaċi jtaffu l-pressjoni li qed tizdied fuq il-kapaċità u l-ispejjeż ta' kura fl-isptar. Il-bidla ppjanata lejn kura tas-saħħa universali trid tiġi appoġġata permezz ta' bbaġitjar pluriennali u kontroll tan-nefqa aħjar. Barra minn hekk, hija għandha tiġi infurmata bil-konkluzjonijiet minn rieżami komprensiv tal-infiq tal-effettività u l-effiċjenza tas-settur tas-saħħa. Barra minn hekk, it-tisħiħ tar-rwol tal-kura primarja bħala salvagwardja għall-isptarijiet mgħobbija żzejjed tal-Irlanda jenhtieg li jiġi kkunsidrat. Minkejja firxa wiesgħa ta' riformi biex irazznu n-nefqa pubblika għall-pensjonijiet, id-defiċit fis-sistema tal-pensjoni ġenerali huwa mistenni li jikber b'mod sinifikanti fuq terminu twil. Implimentazzjoni f'waqtha tal-

pjan direzzjonali preżentat għal riforma tal-pensjonijiet hija essenzjali sabiex tissaħħa is-sostenibbiltà fiskali tas-sistema tal-pensjonijiet.

- (12) Snin ta' investiment baxx wara l-falliment ekonomiku qed ikollhom impatt negattiv fuq id-disponibbiltà tal-infrastruttura xierqa fl-oqsma tat-trasport, l-enerġija nadifa, l-ilma, id-djar u s-servizzi ta' telekomunikazzjoni. L-iskarsezza persistenti ta' disponibbiltà, flimkien ma' domanda dejjem tikber, ikomplu jimbuttaw 'il fuq il-prezzijiet tad-djar. Għalkemm il-prezzijiet ma dehrux sopravvalutati fl-2016, l-affordabbiltà hija kwistjoni ta' tħassib. Jekk ma tiġix indirizzata, restrizzjonijiet li jillimitaw il-forniment ta' akkomodazzjoni jistgħu jikkontribwixxu għal zieda fl-iżbilanċi. Flimkien mal-ippjanar spazjali, l-infrastruttura mtejbja hija fattur kruċjali għal rispons ta' forniment ta' akkomodazzjoni xierqa, it-tisħiħ tal-investiment privat, il-produttività, it-tkabbir tal-produttività u l-iżvilupp ekonomiku reġjonali bbilanċjat. Barra minn hekk, investiment infrastrutturali f'teknoloġiji ta' enerġija nadifa, u trasport pubbliku nadif u l-ilma, kif ukoll sforzi intensifikati fil-qasam tal-enerġija rinnovabbli u l-ekonomija ċirkolari se jkun essenzjali biex l-Irlanda tikseb suċċess f'ekonomija b'livell baxx ta' emissjonijiet ta' karbonju u ekonomija reżistenti għat-tibdil ambjentali. Il-pjan ta' Żvilupp Nazzjonali 2018-2027 u l-Qafas ta' Ppjanar Nazzjonali, li huma parti minn "Strateġija Irlanda 2040", se jkunu passi sodi fid-direzzjoni t-tajba ladarba tittiehed azzjoni fuqhom u jiġu implimentati f'koordinazzjoni mill-qrib mal-partijiet interessati.
- (13) L-isforzi ta' mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima eżistenti mhux se jippermettu lill-Irlanda sabiex jintlaħqu l-miri klimatiċi tagħha tal-Ewropa 2020 fil-livell nazzjonali. Inkiseb biss progress limitat fid-dekarbonizzazzjoni ta' partijiet ewlenin tal-ekonomija, prinċipalment fl-agrikoltura, it-trasport bit-triq u s-settur residenzjali. Dan se jagħmel neċessarju għall-Irlanda li tuża l-flessibbiltajiet disponibbli biex tikkonforma mad-Deċizzjoni dwar il-Kondiviżjoni tal-Isforzi, bħal xiri tal-allokazzjonijiet minn Stati Membri oħra. Il-proġettazzjonijiet nazzjonali jenfasizzaw l-iskala tal-isforzi addizzjonali meħtieġa: emissjonijiet skont id-Deċizzjoni dwar il-Kondiviżjoni tal-Isforzi (tistabbilixxi miri annwali vinkolanti għall-emissjonijiet ta' gass serra għall-Istati Membri għall-perjodu 2013-2020) huma mistennija li jizdiedu sal-2025, qabel ma jistabbilizzaw f'livell ftit inqas mill-emissjonijiet tal-2005, fuq il-bażi ta' politiki eżistenti. L-Irlanda reċentement adottat Pjan Nazzjonali ta' Mitigazzjoni li jistabbilixxi pjan direzzjonali lejn ekonomija b'livell baxx ta' karbonju u qafas koerenti biex jinghelbu l-isfidi persistenti fis-settur tal-enerġija. Kif inhu bħalissa, madankollu, il-pjan joffri ftit miżuri speċifiċi ta' mitigazzjoni godda. Il-Qafas ta' Pjanar Nazzjonali ukoll għandu komponent dwar il-klima, b'riconoxximent tal-fatt li pjanar spazjali adegwat se jkun fattur kritiku ta' mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima minhabba li l-popolazzjoni hija tant mifruxa u l-Irlanda għandha biss numru żgħir ta' żoni urbani kbar, li kollha jiffaċċjaw kwistjonijiet serji ta' kongestjoni u trasport pubbliku. Fl-aħħar nett, il-Pjan ta' Żvilupp Nazzjonali 2018-2027 u l-implimentazzjoni effettiva tiegħu se jkollhom rwol kruċjali biex l-ekonomija tiġi dekarbonizzata. Il-pjan se jiddetermina sa liema punt se jiġu mobbilizzati mezzi oħra ta' dekarbonizzazzjoni għas-settur tal-enerġija, l-użu ta' sorsi ta' enerġija rinnovabbli u t-titjib tat-trasport pubbliku u l-effiċjenza enerġetika.
- (14) L-iżgurar ta' tkabbir inklużiv jibqa' sfida fl-Irlanda. Il-qgħad naqas għal 6,7 % fl-2017, iżda ċerti gruppi għadhom fil-parti l-kbira maqtugħin mis-suq tax-xogħol u esklużi soċjalment. Is-sistema ta' protezzjoni soċjali u tat-tassazzjoni huma effettivi ferm biex irażżnu l-faqar u n-nuqqas ta' ugwaljanza u l-Irlanda ħadet miżuri għal inċentivi ta' impjieġ bit-tnaqqis gradwali ta' benefiċċji u pagamenti supplementari. Ir-

rata tar-riskju tal-faqar jew tal-esklużjoni soċjali għolja persistenti tal-Irlanda hija marbuta ma' proporzjon għoli ta' persuni li jgħixu f'unitajiet domestiċi b'intensità baxxa hafna ta' xogħol (kwazi d-doppju tal-medja tal-UE u l-oghla fl-UE — 18,2 % vs 10,5 % fl-2016). Dan huwa partikolarment prevalenti għal unitajiet domestiċi b'ġenitur wiehed. Kwazi tliet kwarti tan-nies qieghda fl-Irlanda huma inattivi. Kemm ir-rati ta' tar-riskju tal-faqar jew tal-esklużjoni soċjali ġenerali kif ukoll tat-tfal naqsu kemxejn fl-2016 iżda għadhom oghla mill-medja tal-UE. Bħala riżultat ta' dan, l-Irlanda tehtieg li tlesti l-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni tagħha għal Unitajiet Domestiċi bla Impjieġ, inkluż billi jittejjeb l-appoġġ integrat tan-nies li huma l-aktar 'il bogħod mis-suq tax-xogħol. Il-provvista ta' akkomodazzjoni soċjali tehtieg attenzjoni kontinwa sabiex tilhaq miri ambizzjużi u domanda għolja.

- (15) L-aċċess għall-indukrar tat-tfal affordabbli, full-time u ta' kwalità jibqa' sfida. Skont l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, l-ispejjeż tal-kura tat-tfal fl-Irlanda — fir-rigward tal-pagi — fl-2015 kienet l-oghla fl-UE għall-ġenitur waħdu u t-tieni l-oghla fl-UE għall-koppji. L-ispejjeż għolja għall-indukrar tat-tfal jistgħu jaġixxu bħala ostaklu għall-aċċess għal impjieġ bi hlaq, b'mod partikolari fil-familji bi dhul baxx, inklużi l-ġenituri waħedhom. Dan għandu effett negattiv fuq ir-rata ta' impjieġ tan-nisa, li fl-2016 kienet 65,4 %, li hi qrib il-medja tal-UE. Liġi dwar l-Iskema Unika ta' Indukrar tat-Tfal Affordabbli attwalment qed tiġi diskussa fil-Parlament. L-implimentazzjoni hija mistennija fl-2018, iżda d-dewmien diġà huwa evidenti. Il-kwalità tal-forniment ta' servizzi għall-indukrar tat-tfal giet ukoll promossa b'mod partikolari permezz ta' inizjattivi biex jiġu żgurati kwalifiki robusti tal-persunal.
- (16) Id-differenzi bejn ir-rati ta' impjieġ bejn haddiema b'hiliet baxxi, medji u għolja kienu fost l-oghla fl-UE fl-2016 u r-rata ta' impjieġ ta' dawh bi kwalifiki baxxi hija 10 pp aktar baxxa minn qabel il-kriżi ekonomika. Bħala konsegwenza, u marbuta mal-bidla fl-attività ekonomika, in-nuqqas ta' tlaqqiġ tal-hiliet u n-nuqqas ta' hiliet qed isiru aktar evidenti f'diversi oqsma. Dan jenfasizza l-htieġa li jiġi aċċellerat titjib tal-hiliet u jkun hemm politiki u miżuri ta' tahrig mill-ġdid. L-Irlanda għandha b'mod partikolari livell baxx ta' parteċipazzjoni fit-tagħlim tul il-ħajja fost nies b'hiliet baxxi fl-impjieġi, u dan jaġmilmhom vulnerabbli għal bidliet fid-domanda tax-xogħol. L-Irlanda għandha wiehed mill-aktar livelli baxxi ta' hiliet diġitali fl-UE, li huwa f'kuntrast ċar mal-proporzjon għoli ta' gradwati fix-xjenza, teknoloġija, inġinerija u matematika li joħorġu mis-sistema edukattiva oghla Irlandiża. L-Irlanda huwa pajjiż li għandu waħda mill-iktar rati baxxi ta' impjieġ ta' persuni b'dizabbiltà fl-UE.
- (17) It-tkabbir tal-produttività fl-Irlanda hija xprunata l-aktar minn kumpaniji multinazzjonali. Id-distakk fil-prestazzjoni tal-produttività bejn dawn l-imprizi u kumpaniji indigeni Irlandiż — l-iktar intrapriżi żgħar u ta' daqs medju — qed jiżdied. Il-mobbiltà internazzjonali għolja ta' xi kumpaniji multinazzjonali u l-inċertezzi attwali jistgħu jpoġġu s-sostenibbiltà u r-reziljenza tal-ekonomija Irlandiża f'riskju fuq perjodu twil ta' żmien. Riċerka reċenti wriet li l-kumpaniji Irlandiżi għandhom effetti u benefiċċji limitati konsegwenzjali f'termini ta' tkabbir tal-produttività, l-innovazzjoni u l-prestazzjoni tal-esportazzjoni mill-attivitajiet ta' kumpaniji multinazzjonali fl-Irlanda. Madankollu, negozji Irlandiżi li jwettqu riċerka u żvilupp, jibbenefikaw mill-effetti konsegwenzjali ta' kumpaniji multinazzjonali. Inċentivi fis-settur pubbliċi biex titwettaq ir-riċerka u l-iżvilupp u tiżdied id-disponibbiltà ta' haddiema mharrġa Irlandiżi, għal intrapriżi żgħar u ta' daqs medju jrawwu t-tixrid ta' teknoloġiji godda f'dawk l-imprizi. Barra minn hekk u kif indikat repetutament mill-Kunsill Nazzjonali Irlandiż tal-Kompetittività, l-iżgurar tal-kompetittività għan-

negozji Irlandiżi jehtieg li jiġi limitat it-tkabbir ta' ċerti inputs u ta' spejjeż legali b'mod partikolari. L-ostakli fis-suq għas-servizzi legali għadhom jirrappreżentaw sfida, idgħajfu l-kompetizzjoni u jgħollu l-ispejjeż għal min jirċievi s-servizz. Dawn jaffettwaw l-aktar lin-negozji żgħar għax iżidu l-ispejjeż tal-litigazzjoni. L-ebda regolamenti ta' implimentazzjoni għadhom ma daħlu fis-seħh mill-Att il-ġdid dwar ir-Regolament tas-Servizzi Legali. Konsultazzjonijiet pubbliċi, li huma prerekwizit għall-implimentazzjoni tal-leġiżlazzjoni, qed jesperjenzaw dewmien sinifikanti.

- (18) Anke jekk is-settur finanzjarju tal-Irlanda jinsab fit-triq tal-irkupru sostenibbli, kwistjonijiet ta' legat għadhom johlqu restrizzjonijiet. Għalkemm l-Irlanda kompliet tagħmel progress fit-tnaqqis ta' self improduttiv, il-proporzjon tagħhom ta' self gross totali (11,2 % f'Settembru 2017) għadu fost l-oġġa fl-UE. Il-piż żejjed tad-dejn, il-konċentrazzjoni tas-suq u aktar incertezza f'xi setturi li jesportaw qed ikunu ta' piż fuq id-domanda għall-kreditu minn intrapriżi żgħar u ta' daqs medju, li għadha baxxa. Huwa kruċjali li jitnaqqsu dawk l-arretrat fit-tul, li minnhom dawk dovuti għal aktar minn sentejn jammontaw għal madwar 60 % mit-total ta' self ipotekarju arretrat fl-2017. It-tnaqqis tal-arretrati fit-tul jista' jgħin ukoll biex tiġi indirizzata l-problema ta' dejn eċċessiv, li tnaqqas l-inċentivi tal-kumpaniji, u b'mod partikolari għall-intrapriżi żgħar u medji, biex ipoġġu l-kreditu f'użi aktar produttivi. Riċerka reċenti mill-Bank Ċentrali tal-Irlanda turi li s-soluzzjonijiet ta' ristrutturar li jinvolvu tnaqqis temporanju ta' pagament huma partikolarment suxxettibbli għal inadempjenzi mill-ġdid. Il-vijabbiltà ta' sjieda mill-ġdid u thassir jista' jittejjeb u jiġi kkomplementat minn qafas iktar b'saħħtu għall-protezzjoni tal-konsumatur għall-bejgħ tas-self fis-suq sekondarju, filwaqt li tiġi salvagwardjata s-sostenibbiltà ta' soluzzjonijiet ta' ristrutturar għal self.
- (19) Fil-kuntest tas-Semestru Ewropew tal-2018, il-Kummissjoni wettqet analizi komprensiva tal-politika ekonomika tal-Irlanda u ppubblikatha fir-rapport għall-pajjiż tal-2018. Hija vvalutat ukoll il-Programm ta' Stabbiltà tal-2018 u l-Programm ta' Riforma Nazzjonali tal-2018 u s-segwitu mogħti għar-rakkomandazzjonijiet indirizzati lill-Irlanda fi snin preċedenti. Hija mhux biss qieset ir-rilevanza tagħhom għall-politika fiskali u soċjoekonomika sostenibbli fl-Irlanda imma qieset ukoll il-konformità tagħhom mar-regoli u mal-gwida tal-Unjoni, fid-dawl tal-htieġa li tissaħħaħ il-governanza ekonomika kumplessiva tal-Unjoni billi jingħata kontribut fil-livell tal-Unjoni għad-deċiżjonijiet nazzjonali futuri.
- (20) Fid-dawl ta' din il-valutazzjoni, il-Kunsill eżamina l-Programm ta' Stabbiltà tal-2018 u l-opinjoni tiegħu¹¹ hija riflessa b'mod partikolari fir-rakkomandazzjoni 1 ta' hawn taħt.
- (21) Fid-dawl tal-analiżi fil-fond tal-Kummissjoni u ta' din il-valutazzjoni, il-Kunsill eżamina l-Programm Nazzjonali ta' Riforma u l-Programm ta' Stabbiltà. Ir-rakkomandazzjonijiet tiegħu skont l-Artikolu 6 tar-Regolament (UE) Nru 1176/2011 huma riflessi fir-rakkomandazzjonijiet 1 u 3 hawn taħt.

B'DAN JIRRAKKOMANDA li l-Irlanda tiegħu azzjoni fl-2018 u fl-2019 biex:

1. Jintlaħaq l-oġġettiv baġitarju ta' terminu medju fl-2019. Tuża qligħ mhux mistenni biex iħaffef it-tnaqqis tal-proporzjon tad-dejn tal-gvern ġenerali. Tillimita l-ambitu u n-numru ta' nfiq tat-taxxa u twessa' l-baži tat-taxxa. Tindirizza ż-żieda mistennija fl-infiq marbut mal-età billi żżid il-kosteffettività tas-sistema tal-kura tas-saħħa u billi jiġu segwiti r-riformi tal-pensjonijiet previsti.

¹¹ Skont l-Artikolu 5(2) tar-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1466/97.

2. Tiġi żgurata l-implimentazzjoni f'waqtha u effettiva tal-Pjan ta' Żvilupp Nazzjonali, inkluż f'termini ta' enerġija nadifa, trasport, akkomodazzjoni, servizzi tal-ilma u indokrat tat-tfal ta' kwalità bi prezz raġonevoli. Tipprijoritizza t-titjib tal-ħiliet tal-popolazzjoni adulta, b'enfasi fuq il-ħiliet diġitali.
3. Trawwem it-tkabbir tal-produttività tal-kumpaniji Irlandiżi, l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju b'mod partikolari, billi tiġi stimulata r-riċerka u l-innovazzjoni b'politiki mmirati, forom aktar diretti ta' finanzjament u aktar kooperazzjoni strateġika ma' kumpaniji multinazzjonali barranin, ċentri tar-riċerka pubbliċi u universitajiet. Tippromwovi tnaqqis b'aktar heffa u permanenti tal-arretrati fit-tul billi tibni fuq inizjattivi għal familji vulnerabbli u thegġeg it-thassir ta' skoperturi mhux rekuperabbli.

Magħmul fi Brussell,

*Għall-Kunsill
Il-President*